

Natuurinventarisatie 2021 Maart

20 maart deden we al weer de derde ronde van de natuurinventarisatie op Tespelduyn.

Opvallend zijn op dit moment de bollen en knollen, die overall hun hoofdjes laten zien. Er komt weer kleur in het landschap om ons heen. Ook de vogels laten zich weer horen en de eerste **Tjiftjaf** deed erg zijn best.

Deze maand besteden we speciaal aandacht aan de bollen en knollen op Tespelduyn.

Arie Dwarswaard schreef onderstaand stuk hierover.

Verrassend is het niet, maar wel leuk. Landgoed Tespelduyn ligt midden in de Bloembollenstreek, dus de kans dat hier bollen en knollen groeien en bloeien, is groot. Vooral het voormalige binnenduynbos tegenover het restaurant is voor deze groep interessant. Tijdens de inventarisatieronde op 20 maart kwamen we een flink aantal ervan tegen.

Bollen en Knollen

Even kort iets over bollen en knollen: deze ondergrondse plantendelen zijn vooral een handige overlevingsstrategie. Planten die een bol of een knol maken, kiezen voor extra zekerheid als het om hun toekomst gaat. Niet alleen via

zaad blijft de soort in stand, maar ook nog eens via een bol of een knol. Bollen en knollen zijn niet meer dan voorraden zetmeel, waaruit de plant kan putten als hij gaat groeien. Tijdens de groei stuurt de plant weer nieuwe hoeveelheden suikers en zetmeel naar de bol of de knol om zo weer klaar te zijn voor een nieuwe seizoen. De reden dat deze planten dit doen, is dat ze van oorsprong vaak groeien in gebieden waar het in de winter bitter koud is en in de zomer schroeiend heet. Dan kun je maar het beste zorgen dat je ondergronds blijft. Als de tijd gunstig is (voorjaar of najaar) gaan ze bloeien.

Net uitgebloeid was het **Gewoon sneeuwkllokje** (*Galanthus nivalis*). Dit is het meest gangbare sneeuwkllokje dat er is. Lastig te zeggen of het hier een plant betreft, die tot de inheemse flora behoort, of is aangeplant. Als dat laatste zo is, dan is dat in ieder geval al heel lang geleden gebeurd.

Overzicht	t/m maart
Planten (incl. bomen)	158
Vogels	48
Zoogdieren e.a.	6
Dagvlinders	1
Nachtvlinders	0
Libellen	0
Andere insecten	11
Paddenstoelen, Mossen	111
Totaal	335

Ook de **Bonte krokus** (*Crocus vernus*) was bijna aan het einde van zijn bloeitijd. Op Trespelduyn staan paarse exemplaren. Dit betreft een van de vele tientallen variëteiten die binnen de Bonte krokus bestaan.

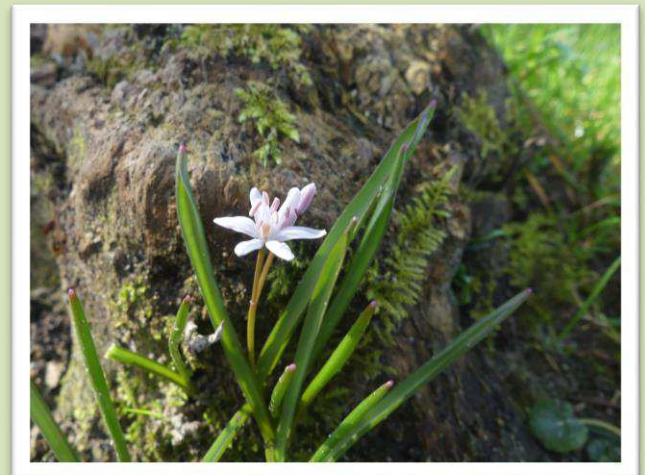
In februari vonden we nog een andere krokus, die doet denken aan de **Boerenkrokus** (*Crocus tommasinianus*). Beide soorten komen van oorsprong niet uit Nederland, maar zijn ooit vanuit Zuid-Europa in ons land terechtgekomen.

Bijzonder is dat op Trespelduyn vier van de zes soorten **Scilla** zijn te vinden die in de nieuwste editie van *Heukels' Flora van Nederland* (24^e druk, 2020) zijn vermeld.

Vorige maand troffen we al de **Streephyacint** (*Scilla mischtschenkoana*) aan, die ik aanvankelijk aanzag voor de Buishyacint (*Puschkinia libanotica*). Belangrijk verschil tussen beide soorten, is dat bij de laatste er in het hart van het bloempje echt een buisvormig orgaan te zien is, dat bij de Streephyacint ontbreekt.

Massaal bloeit nu de **vroege Sterhyacint** (*Scilla bifolia*). Daarbij is wel iets bijzonders aan de hand. De hoofdkleur binnen dit soort is blauw, maar roze en wit komen ook voor. In het bos op Trespelduyn is een enorme populatie rozebloeiende exemplaren te vinden en is de blauwe zeldzaam.

De derde soort die nu bloeit, is de intens blauwe **Oosterse sterhyacint** (*Scilla siberica*). Zoals de Latijnse naam al aangeeft, betreft dit zeker geen inheemse soort, maar een bolgewas uit Klein Azië. Kenmerkend zijn de hangende bloempjes, meestal drie tot vijf per steel.

Als vierde soort troffen we de **Grote sneeuwroem** (*Scilla forbesii*) aan. Deze valt op door de opstaande, grote bloemen, die tweekleurig zijn: azuurblauwe rand en een wit hart. Deze is als stinsenplant in Nederland ingeburgerd geraakt.

Ook op een enkele plek te vinden op Tespelduyn is de Langbladige druifhyacint (*Muscari armeniacum*). De Nederlandse naam vind ik wat ongelukkig gekozen, omdat de meeste mensen juist dit bolgewas kennen als Blauwe druifjes. Merkwaardigerwijs is door de samenstellers van de nieuwe *Heukels' Flora* die naam gegeven aan de veel minder gangbare *Muscari botryoides*.

Wie nu langs Tespelduyn loopt of fietst, kan het niet ontgaan: de **Narcis** doet het heel erg goed op het landgoed. Van verre is aan de westkant van de terp dit jaar een knalgele baan narcissen te zien.

Het is in de meeste gevallen lastig om te bepalen om welke variëteit het hier gaat. Misschien goed om te beseffen dat sinds eind 19e eeuw er meer dan 20.000 verschillende narcissenvariëteiten zijn geïntroduceerd. In dit verhaal kan ik gelukkig voor twee variëteiten een uitzondering maken.

De **'Tête-à-Tête'** is de meest geteelde narcis in Nederland (meer dan 500 ha) en is vooral populair geworden omdat hij zo goed bruikbaar is als narcis op pot. Wie in de winter of het vroege voorjaar een potje narcissen koopt, maakt grote kans dat hij 'Tête-à-Tête' heeft kocht. Deze narcis werd door veredelaar Alec Gray gewonnen uit een bijzondere kruising. Hij teelde de variëteit 'Cyclataz', die normaal gesproken geen zaad geeft. Net na de Tweede Wereldoorlog was er echter een jaar met

afwijkend weer, waardoor er bij één plant van 'Cyclataz' sprake was van zelfbestuiving. Daaruit kon Gray drie zaden halen. Hij kweekte ze op en dat leverde drie populair geworden variëteiten op: 'Jumbly', 'Quince' en 'Tête-à-Tête'. Dit is bijzonder, omdat een kruising meestal heel veel zaden oplevert en als het meezit één variëteit die populair wordt.

Narcis **'Jetfire'** is direct herkenbaar aan zijn feloranje trompetje en hoort bij de groep cyclamineusnarcissen. Deze groep dankt zijn naam aan de in Spanje groeiende *Narcissus cyclamineus*, die, zoals de naam al zegt, kroonbladeren heeft die sterk naar achteren staan, net als bij de cycloam.

Andere Knollen

Nog niet in bloei, maar al wel gevonden op Tespelduyn is de **Italiaanse aronskelk** (*Arum italicum*), die goed herkenbaar is aan de lichter gekleurde aderen in de langwerpige bladeren. Ook deze plant is een knol gewas. Als je hem uitgraaft, vind je veel kleine knolletjes.

De bloei valt begin mei en levert een bijzonder fenomeen op.

De bloeikolf bevat onderin de stamper en de meeldraden, waar insecten naar toe worden gelokt door een specifieke geur die de plant afscheidt. Om het keteltje te bereiken waarin stamper en meeldraden zitten, moeten de insecten een vernauwing passeren, waar uitsteeksel zitten. Deze kunnen wel toegang geven tot het keteltje, maar als het insect er eenmaal inzit, kan hij er niet meer uit. Pas als de plant bestoven is, zakken de uitsteeksel omlaag en kunnen de insecten weer naar buiten.

En als laatste knol noemen we nog de **Winterakoniet** (*Eranthis hyemalis*), die we in februari al vonden. Met zijn gele bloemen valt deze vroegbloeier meestal goed op. Het is een echte schaduwplant en hij behoort tot onze stinsenflora.

Omgeving

Maar ook buiten Tespelduyn valt er genoeg te genieten. De Hyacinten en de Tulpen zullen de komende weken voor prachtige panorama's zorgen. Vooral vanaf de terp is het genieten.

Arie Dwarswaard en Maud van der Veen